

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 62/04-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Bárányu a Štefana Ogurčáka na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2004 prerokoval prijatú sťažnosť Ing. P. K., bytom P. B., zastúpeného advokátkou JUDr. D. K., P. B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 245/95 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 245/95 porušil právo Ing. P. K., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 245/95 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. P. K. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 70 000 Sk (slovom sedemdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ing. P. K. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 9 340 Sk (slovom deväťtisíc tristoštyridsať slovenských korún), ktorú je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť na účet advokátky JUDr. D. K. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 62/04-9 z 23. marca 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) s'ťažnosť Ing. P. K., bytom P. B. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. D. K., P. B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej aj „okresný súd“) v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) vedenom pod sp. zn. 12 C 245/95 na ďalšie konanie.

S'ťažovateľ vo svojej s'ťažnosti žiadal, aby ústavný súd okrem vyslovenia porušenia práva, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov, zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných priet'ahov, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, aby mu priznal primerané finančné zadost'učinenie vo výške 200 000 Sk a napokon, aby mu priznal náhradu trov právneho zastúpenia v sume 9 340 Sk.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti písomne vyjadrili obaja účastníci konania: Okresný súd Žilina, zastúpený jeho predsedom, vyjadrením č. Spr 3507/04 z 29. júna 2004 a sťažovateľ, zastúpený svojou právnou zástupkyňou, stanoviskom z 13. júna 2004.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti, len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Sťažovateľ podal 18. apríla 1995 na okresnom súde návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov proti odporkyni, jeho bývalej manželke M. K. zo Ž. (manželstvo bolo právoplatne rozvedené 24. augusta 1992 a dve maloleté deti boli zverené do výchovy matky). Obaja účastníci sú v konaní zastúpení advokátmi.

Okresný súd 18. mája 1995 doručil návrh odporkyni na vyjadrenie. Táto vo svojom vyjadrení doručenom súdu 30. mája 1995 navrhla ponechať jej vybavenie bytu a osobný automobil FIAT UNO sťažovateľovi. Spoločný dlh 14 000 Sk navrhla splatiť rovnakým dielom.

Pojednávanie vytýčené na 13. september 1995 bolo na návrh advokáta odporkyne (kolízia termínov) odročené na neurčito.

Pojednávanie konané 12. apríla 1996 bolo na žiadosť účastníkov (poskytnutie lehoty na mimosúdny zmier) odročené na 7. máj 1996.

Odporkyňa predložila 3. mája 1996 svoje stanovisko k návrhu s ňou vykonaným „ocenením“ zariadenia bytu podľa jednotlivých položiek.

Pojednávanie určené na 7. máj 1996 bolo pre neospravedlnenú neúčast' sťažovateľa odročené na 24. máj 1996. Na tomto pojednávaní (konanom za prítomnosti účastníkov a ich právnych zástupcov) k mimosúdnej dohode nedošlo. Súd prejednal jednotlivé položky BSM a odročil pojednávanie na neurčito za účelom zabezpečenia (predloženia) dôkazov preukazujúcich tvrdenia účastníkov prednesených na pojednávaní.

Po doručení návrhov účastníkov na dokazovanie (23. júla 1996, resp. 12. septembra 1996) okresný súd 14. apríla 1997 vytýčil termín pojednávania na 28. apríl 1997. Toto pojednávanie (konané za prítomnosti účastníkov a ich právnych zástupcov) bolo po ich prednesoch a výsluchoch svedkov odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

V mesiacoch máj až júl 1997 okresný súd zisťoval uhradenie zálohy na znalecké dokazovanie a požadoval (a aj urgoval) predloženie kúpnej zmluvy na predmetný osobný automobil.

Dňa 1. augusta 1998 bola posudzovaná vec pridelená do senátu Mgr. H. a od 1. apríla 1999 opäť JUDr. C.

Okresný súd 6. marca 2001 predvolal účastníkov na pojednávanie určené na 11. apríl 2001 (V tento deň prevzal od súdu právny zástupca odporkyne kópiu kúpnej zmluvy z 31. augusta 1992 na osobný automobil FIAT UNO ŠPZ 65-66 uzatvorenej medzi JUDr. D. D. z P. B. a M. S. z K. za dohodnutú cenu 125 000 Sk).

Na pojednávaní konanom 11. apríla 2001 sťažovateľ neprijal odporkynin návrh na zmier a trval na vykonaní znaleckého dokazovania. Pojednávanie bolo odročené na neurčito. Súd mal na Colnom úrade v Žiline zistiť okolnosti nadobudnutia predmetného motorového vozidla a na katastrálnom úrade zadovážiť spisový materiál týkajúci sa kúpy bytu odporkyňou.

Okresný súd 17. augusta 2001 požiadal právneho zástupcu sťažovateľa o informáciu o kúpe, predaji a evidencii osobného motorového vozidla a na BYTTEM, a. s., Žilina zisťoval právny vzťah účastníkov k bytu (Táto spoločnosť 7. septembra 2001 oznámila, že byt je vo vlastníctve odporkyne. Vklad bol povolený 3. februára 2000).

Krajská prokuratúra Žilina postúpila 22. augusta 2001 predsedovi okresného súdu podnet sťažovateľa – trestné oznámenie na zákonnú sudkyňu, že úmyselne predlžuje jeho civilný proces.

Odporkyňa 11. októbra 2001 predložila stanovisko k návrhu sťažovateľa na doplnenie dokazovania. S ocenením hnutel'ných vecí súhlasí len keď bude znášať náklady sťažovateľ, byt si kúpila ako jediná nájomníčka - sťažovateľ sa trvale z neho odsťahoval ešte v roku 1990, automobil bol kúpený ešte za trvania manželstva a sťažovateľ ho previedol na svoju terajšiu manželku JUDr. D. K., rod. D., ktorá ho následne predala inej osobe.

Zákonná sudkyňa 14. januára 2002 žiadala pridelit' vec inému sudcovi z dôvodu jej zaujatosti (podané trestné oznámenie na ňu, manželka sťažovateľa je jej spoločníčka).

Posudzovaná vec bola 22. februára 2002 pridelená inej sudkyňi (Mgr. Z. H.).

Okresný súd 23. mája 2002 žiadal sťažovateľa o stanovisko k vyjadreniu odporkyne z 9. novembra 2001 (stanovisko doručené súdu 10. júna 2002).

Okresný súd 14. marca 2003 žiadal odporkyňu o stanovisko k vyjadreniu sťažovateľa z 2. júna 2002.

Zákonná sudkyňa 27. augusta 2003 zdôvodnila nemožnosť konania vo veci bez zbytočných priet'ahov. Je dlhodobo nemocná, má veľa nevybavených vecí, vážne rodinné problémy (manžel - tiež sudca, 30. júna 2003 zomrel). Vzhľadom na danú situáciu (a tiež s ohľadom na jej deti) sa rozhodla vzdať funkcie sudcu a odísť do dôchodku.

Okresný súd 4. decembra 2003 vyzval odporkyňu na zloženie zálohy na znalecké dokazovanie, vyžiadal z katastrálneho úradu spis ohľadne kúpy bytu, požiadal Slovenskú sporiteľňu, a. s., Žilina o oznámenie stavu zostatkov pôžičiek (žiadosť vrátená sporiteľňou pre formálne nedostatky).

V čase od 4. decembra 2003 do 13. apríla 2004 bol súdny spis na disciplinárnom súde (Najvyššom súde Slovenskej republiky).

Novú žiadosť Slovenskej sporiteľni, a. s., Žilina zaslal okresný súd 16. apríla 2004.

Súdny spis bol 6. júla 2004 doručený ústavnému súdu na nahliadnutie.

Podpredsedníčka okresného súdu v odpovedi č. k. Spr. 2359/01, Spr. 2161/02 z 30. júla 2003 na sťažovateľove sťažnosti z 15. februára 2001 a 15. mája 2002 uviedla: *“... Po prešetrení Vašej sťažnosti a oboznámení sa s obsahom spisu vo veci vedenej na*

Okresnom súde v Žiline pod sp. zn. 12 C 245/95 som zistila, že v danom prípade došlo k prietahom v konaní, za ktoré sa Vám ospravedlňujem. Boli však spôsobené veľkým množstvom sporov, ktoré má pridelené na prejednávanie a rozhodovanie zákonná sudkyňa. Za takéhoto dlhodobo pretrvávajúceho stavu nie je možné, aby konala vo všetkých veciach bez prietahov. Vzhľadom na to, že sa však jedná o 8-ročný spor konštatujem, že v konaní došlo aj k subjektívnym prietahom sudkyne – a to tak JUDr. C., ako aj Mgr. H.

Podľa mojich informácií okrem doručovania vyjadrení obidvoch procesných strán navzájom, vo veci neprebehlo po pridelení veci Mgr. H. ani jedno pojednávanie. Vzhľadom na to, že sa jedná o veľmi starú vec, vyzvem Mgr. H., aby už začala plynule vykonávať vo veci procesné úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci samej.“

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.“

2. Sťažovateľ žiadal vyslovenie porušenia vyššie označeného základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázanie okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 200 000 Sk a náhradu trov jeho právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom v sume 9 340 Sk.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení z 29. júna 2004 uviedol, že „... *Sudkyňa bola disciplinárne postihnutá za prietahy v tomto konaní*“. K vecnej stránke sťažnosti sa okresný súd nevyjadril a neuviedol ani žiadne skutočnosti na svoju obranu (Zdôvodnenie prietáhov v konaní vykonala zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení z 27. augusta 2003) a podpredsedníčka okresného súdu v odpovedi na sťažovateľovu sťažnosť z 30. júla 2003 (pozri chronologický prehľad konania uvedený v II. časti odôvodnenia tohto rozhodnutia).

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom stanovisku z 13. júla 2004 k vyjadreniu okresného súdu uviedla, že ho „... *berieme na vedomie*...“.

Aj napriek sťažnostiam na prietahy v konaní v zmysle príslušných ustanovení zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov, nedošlo k náprave.

3. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu. Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

3.1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia tejto sťažnosti je konanie okresného súdu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po

rozvođe, ktoré sa začalo 18. apríla 1995 a nie je doteraz na súde prvého stupňa skončené. Inak povedané, okresný súd v danej veci ani po 8 rokoch a 11 mesiacoch (do podania sťažnosti ústavnému súdu) meritórne neprejednal vec a nerozhodol.

Ústavný súd zo skutočností uvádzaných okresným súdom ani z obsahu spisu nezistil v súčasnom štádiu konania žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver takej zložitosti posudzovanej veci, ktorá by mohla negatívne ovplyvniť doterajší zdĺhavý priebeh konania o nej.

3.2. Pokiaľ ide o „správanie“ sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným pried'ahom.

Neospravedlnená neúčast' sťažovateľa na pojednávaní 7. mája 1996, ktorá spôsobila jeho odročenie na 24. máj 1996 (t. j. predĺženie konania o 17 dní), nebolo takým správaním, ktoré by negatívne ovplyvnilo celkovú dĺžku konania.

3.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné pried'ahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti daného prípadu.

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených písomností, z obsahu súdneho spisu okresného súdu a zo stanovísk účastníkov konania ústavný súd konštatoval zbytočné pried'ahy v konaní spôsobené okresným súdom v období:

- od 12. septembra 1996 (návrhy účastníkov na doplnenie dokazovania) do 14. apríla 1997 (predvolanie na pojednávanie), t. j. 7 mesiacov,
- od 23. júla 1997 (zloženie zálohy na znalecké dokazovanie) do 15. augusta 1998 (urgovanie predloženia kúpnej zmluvy), t. j. vyše 12 mesiacov,
- od 15. augusta 1998 do 6. marca 2001 (predvolanie na pojednávanie), t. j. vyše 28 mesiacov,

- od 11. októbra 2001 (stanovisko odporkyne k návrhu sťažovateľa na doplnenie dokazovania) do 23. mája 2002 (vyžiadanie vyjadrenia sťažovateľa k tomuto stanovisku), t. j. vyše 7 mesiacov,
- od 10. júna 2002 (vyjadrenie sťažovateľa) do 14. marca 2003 (výzva odporkyne na zaujatie stanoviska k tomuto vyjadreniu sťažovateľa), t. j. 9 mesiacov,
- od 14. marca 2003 do 4. decembra 2003 (dožadovania na katastrálny úrad a Slovenskú sporiteľňu, a. s.), t. j. vyše 8 mesiacov.

V uvedených obdobiach okresný súd nevykonal žiadne úkony smerujúce k rozhodnutiu v merite veci, resp. bol nečinný vyše 71 mesiacov (t. j. skoro 6 rokov).

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokom nápade vecí a v personálnych problémoch ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietáhy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezavávajú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietáhy v súdnom konaní.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd vyslovil, že okresný súd v predmetnom konaní porušil právo sťažovateľa, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 tohto rozhodnutia.

4. Vzhľadom na doterajší priebeh konania v predmetnej veci a skutočnosť, že ani po uplynutí vyše 9 rokov od podania žaloby okresný súd vo veci ešte nerozhodol, považoval ústavný súd za potrebné v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázať okresnému súdu konať v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho

súdneho poriadku upravujúcimi priebeh konania tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práva sťažovateľa garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal z dôvodu, že nekonanie súdu má „za následok i psychickú ujmu“, priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 200 000 Sk.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľovi. Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde a s prihliadnutím na všetky okolnosti zakladajúce namietané porušenie označeného práva, ako aj na predmet sporu v napadnutom občianskoprávnom súdnom konaní uznal podľa zásad spravodlivosti za odôvodnené priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 70 000 Sk, tak ako je to uvedené v bode 3 tohto rozhodnutia.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu odmeny za dva úkony právnej pomoci, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti 15. marca 2004. Podľa takto určených kritérií sú trovy právneho zastúpenia za dva úkony právnej pomoci vo výške 9 340 Sk (za jeden úkon 4 534 Sk a režijný paušál 136 Sk), ktoré ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť právnemu zástupcovi sťažovateľa.

Keďže sťažovateľ v konaní uspel, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je odôvodnená aplikácia ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a že požadovaná náhrada trov právneho zastúpenia zodpovedá platným právnym predpisom (§ 13 ods. 8, § 16, § 18 s aplikáciou § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb) a rozhodol o priznaní náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľa, tak ako je uvedené v bode 4 tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na ustanovenie čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2004